

**REPERTORIUL PIESELOR DE ARTIZANAT DIN PIELE ȘI BLĂNURI
ÎN RSSM ȘI REPUBLICA MOLDOVA**

ISCHIMJI ANA,
Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, Republica Moldova

Repertoriul – în domeniul propus de noi pentru cercetare – reprezintă un catalog, registru în care sunt înscrise date complexe etc. pentru a putea fi ușor identificate după mai multe criterii și indicatori.

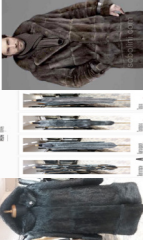

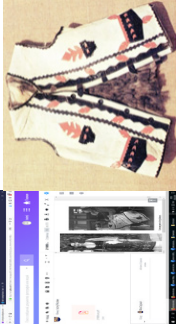
Artizanatul reprezintă un meșteșug practic cu artă și nu a fost studiat în toată complexitatea lui. Artizan inventiv și neobosit, omul; a cioplit lemnul, a modelat lutul și a țesut pânza pentru a-și face viața mai frumoasă, mai comodă, dar și ținând cont de natura apotropaică a lucrurilor. Natura specială a produselor meșteșugărești și artizanale derivă din trăsăturile lor distinctive, care pot fi utilitare, estetice, artistice, creative, culturale, decorative, funcționale, tradiționale, simbolice și semnificative social și religios.

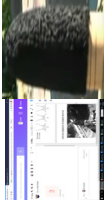
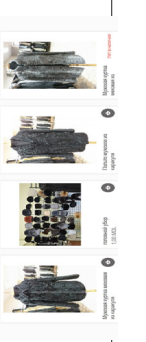

Obiectele artizanale își au rădăcinile în meșteșugurile rurale, evoluând și transformându-se odată cu dezvoltarea societății. Multe meșteșuguri specifice au fost practicate de secole și cunosc acum o răspândire grație noilor tehnici de comunicare, în timp ce altele sunt invenții moderne.

Meșteșugul înseamnă deopotrivă meserie, profesiune, dar și pricepere, îndemânare, abilitate, talent - Meșteșugurile, indiferent de natura lor, îmbină spiritul practic cu nevoia de frumos și simțul estetic manifestat de om în dezvoltarea lui. „Filosofia” ce se ascunde în spatele produselor meșteșugărești autentice face referire la valori perene precum bunătatea, iubirea aproapelui, răbdarea, credința sau comuniunea dintre toți și toate.

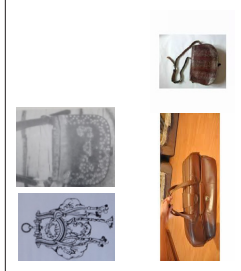

Prelucrarea pieilor este una din cele mai vechi îndeletniciri casnice, practicate de unii țărani în gospodăriile lor. Materia primă o constituiau pieile animalelor domestice și sălbatice din care se confecționau diverse tipuri de încălțăminte, piese călduroase de îmbrăcăminte, curele, piese de harnașament și alte obiecte cu întrebuințare casnică. Pe parcursul timpului prelucrarea pieilor s-a diversificat și specializat în diferite branșe: tăbăcăritul, cismăritul, curelăritul, jococăritul [5].

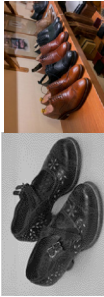

Având în vedere rezultatele studiilor bibliomertice și web mertice la nivel național în domeniul pieselor de artizanat din piele și blănuri, în RSSM și Republica Moldova au fost stabilite următoarele categorii ale pieselor de artizanat concentrate în Repertoriul anexat (Tab. 1).

<p>Tabelul 1. Repertoriul pieselor de artizanat din piei și blănuri din RSSM și Republica Moldova</p>				
Nr. crt.	<p>Denumirea piesei</p>	<p>Caracteristica istorico-etnografică</p>	<p>Particularitățile decorative-artistice</p>	<p>Exemple de piese din piei și blănuri</p>
1.	<p>3.</p>		<p>4.</p>	<p>5.</p>
1.	<p>Blană / șubă</p>	<p>În sec. XV-XVI boierii pe timp de iarnă purtau șube cu blana în afară. Șuba din blană de urs, provenită de la slavi, o purtau boierii din provincie. În prezent blănurile sunt diverse, se poartă cât de femei atât și de bărbați [2; 4; 6; 7].</p>	<p>Blănuri de ovine și nobile de animale sălbatice, Vopsire decorativă.</p>	
2.	<p>Bocanci /ghete</p>	<p>În ani '40-50 sec. XIX, bocancii apar în portul popular Moldovenesc. Având tălpi solide, care protejează picioarele, purtați doar de bărbați, apoi și de femei, treptat au apărut ghetetele mai fine [2; 4; 7].</p>	<p>Cu tigele decorative, vopsire și lustruire</p>	
3.	<p>Bundiță (bondă)</p>	<p>În sec. XIV-XVIII, bundița erau parte componentă în costumul popular Moldovenesc. Până în zilele noastre s-au păstrat două subvarietate ale bondiței: cea de la nord – este ajustată pe corp despăcată înainte, iar bundița din centru sau de la sud, este mai largă, păstrează culoarea naturală a pielii de oaie, de culoare cafenie sau neagră [1; 2; 3; 4; 5].</p>	<p>Broderii colorate, mărgelușe (bunghi), cheutori din piele, aplicații cu motive pastorale din piele, perforații.</p>	

4.	Căciulă /cușmă	Documentele de epocă arată că în sec. XIX -lea căciula era generalizată în portul oamenilor din sate și cel al săracilor din oraș. Destinat preponderent	Piele de miel tip "caracul" și "țigaia"; blănuri	
continuarea tabelului 1.				
1.	2.	3.	4.	5.
		bărbaților, confecționat din piei de miel cu spicul blănii în exterior. Se disting două modele de căciuli Țurcănească și Mocănească. La mijlocul sec. XIX-lea, începutul sec. XX, întră în uz cușma care se deosebește constructiv, și se poartă cât de bărbați atât și de femei [2; 4; 5; 7].	nobile de animale sălbătice. Modul de purtare poate fi: ca bătrânii, ca flăcăii, ca intelctualii, ca mocanii, ca la sud.	
5.	Chimir	Chimirul a existat pe teritoriul Moldovei încă din sec. V, în portul popular bărbătesc foarte apropiat ca formă cu chimirele moderne. Mai des îl purtau păstorii și țărani înstăriți. Confectionat din piele de bovine, cabaline, având buzunare, care servesc în loc de pungă, cu o lățime între 10-30 cm. De chimir erau prinse briceagul, punga cu bani, punga cu tun, luleaua, cremenea și iasca [2; 4; 5].	Ornamentate cu paiete, aplicație din aramă, bucăți de piele, prin sare, perforare, bătute cu bungghi (ținte); 2-4 catarame de aramă.	

6.	Cizme / ciubote	În sec. XIV-XVIII, ciubotele/cizmele erau parte componentă în costumul popular. Ciubotele se confecționau din piele mai groasă, iar cizmele din piele mai subțire și fină. În satele din nordul țării țărăniilor purtau "ciubote de hrom" mai frecvent decât în satele din centru și sud. Trep-tat cizmele erau purtate de femei și bărbați, au căpătat forme cunoscute cu turească înaltă sau răsfrântă [1; 2; 7].	Cu tighete decorative, pliuri sau încrețituri, perforații, vopsire și lustruire	
continuarea tabelului 1.				
1.	2.	3.	4.	5.
7.	Cojoc	În sec. XIV-XVIII, cojocul era parte componentă în costumul popular Moldovenesc pe timp de iarnă. Piesă vestimentară din piele de oate prelucrată cu mițe, cu blană în interior, care se poartă mai mult la țară ca palton". Cojocul pentru femei nu se deosebea foarte mult de cel bărbătesc, punând accent pe variantele mai scurte [1; 2; 3; 4; 6].	Brodă cu fire de lână sau lănițe, motive pastorale, de culori roșie și verde, aplicații cu ornament din piele de safian.	

8.	Curea / centură	În sec. XV-XVI-lea centura este piesa componentă a costumului boieresc și cel orașenesc din portul popular Moldovenesc. Purtată inițial de bărbați, la munci grele în trecut, în prezent cureaua este destinată femeilor și bărbaților pentru susținerea articolelor vestimentare și cu rol decorativ [1; 2; 4; 7].	Perforare, vopsire și cusături decorative, presare.	
9.	Geantă / poșetă	În sec. XIV-XV, geanta și poșeta inițial au fost purtate de bărbați (vânătoare ș.a.), ulterior și de femei. Poșeta este piesă de port pentru femei, prevăzută cu curea peste umăr și cu clapă. În care se păstra și se poartă acte, bani, diferite accesorii de toaletă [2; 4; 7].	Înfrumusețare, capse metalice, perforare, vopsirea și lustruirea tighele decorative.	
10.	Opinci	În sec. XIV-XVIII, opincile erau parte componentă în costumul popular Moldovenesc, se legau cu nojițe (șiret împletit din păr de cal sau fășii de piet).	Perforare, vopsire și lustruire.	
continuarea tabelului 1.				
1.	2.	3.	4.	5.
		Se deosebesc cu vârf ascuțit erau purtate în nordul și cele fără vârf din centrul și sudul Moldovei, preponderent de țărani și păstori [1; 2; 3; 8].		

11.	Pantofi	Pantofii au intrat mai târziu în uz după papuci (sf. sec. XVIII-XIX), având șireturi (șnoroace) sau cataramे. La început se purtau la sărbători, jocuri și se confecționați din piele [1; 2; 4; 7].	Decorată cu aplicații de canafuri din piele pe la margine, perforați.	
12.	Papuci	Papucii ca denumire au apărut datorită prezenței poporului turc pe teritoriul Moldovei din sec. IX. În sec. XVII se purtau de femei în casă, din piei, blană și alte materiale. Erau cu vârf ridicat, călcâi descoperit și fără toc [2; 4; 7].	Croire decorativă (perforare), presare, broderii cu fir de argint aurit,	
13.	Pieptar	În sec. XIV-XVIII, pieptar erau parte componentă în costumele populare Moldovenești. Pieptarul fără mânici, lung până la genunchi, la poale mai larg fiind nelipsit pe timp rece, specific numai ciobanilor, iar cel fără poale și scurt femeilor [1; 4].	Brodau cu fire de lână, aplicații din piele.	
14.	Portmoneu / pungă	Apariția primelor portmonee sub forme de pungă cu clapă și șiret (sec. XV-XVI). Era folosită de nobilimea feminină în ținută vestimentară pentru păstrarea obiectelor personale. La începutul sec XIX-lea pungile au devenit portmonee [1; 2; 4; 7].	Perforare, cusături decorative, vopsire și lustruire.	

Repertoriul elaborat de autor pentru acest articol este o formă deschisă, care poate fi completat și revăzut în funcție de studierea noilor surse și date de teren.

Referințe bibliografice:

1. Pintilei, E. *Meșteșuguri populare tradiționale Moldovenești* – Din colecțiile Bibliotecii Naționale – Bibliografie de recomandare. Chișinău, 2017, ISBN. [online]. [accesat 30.01.2020]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Mes-tesuguri-populare-traditionale-moldovenesti.pdf>

2. Buzilă, V. *Costumul popular din Republica Moldova. Ghid Practic*. [online]. [accesat 07.02.2020]. Disponibil: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000211085>

3. Tcacenco, N., Bogdan, A. *Gala costumului popular*. Chișinău, 2006. Ed. Balacron, – 51 p. ISBN 978-9975-100-13-7. [online]. [accesat 07.02.2020]. Disponibil: <https://www.academia.edu/16097012>

4. Зеленчук, В., С. *Молдавский национальный костюм-Moldavian National Costume*. Кишинев. 1984. Издательство “Тимпул”. – 143 с.

5. *Meșteșuguri populare*. [online]. [accesat 07.02.2020]. Disponibil: <http://moldovenii.md/md/section/61>

6. <https://artizanafashion.md/ro/product/cojoc-pilot-din-blana-acoperita-inchidere-asimetrica/>

7. MADEIN.MD. <https://madein.md/baluleather> <https://nordnews.md/foto-cele-mai-vechi-exponate-ale-portului-popular-expuse-la-muzeul-din-balti/>